

HŘBITOVY

OBČASNÍK
OMNI CIMITERIUM

Březen 2022
<http://omnicim.cz>

OBSAH

MMR

Aktuality Ministerstva pro místní rozvoj

Pasportizace hřbitovů

Náležitosti evidence dle zákona

Dokumentace hřbitovů

dokumentace stavu 330 hřbitovů v Libereckém kraji

Hřbitovy ztrácejí historii

Poslední pouta krajanů s otčinou válcují krumpáče

MMR zve na konzultační den k sociálním pohřbům

Pro všechny, kteří v rámci své agendy na obcích a městech či městských částech řeší problematiku sociálních pohřbů, je určený další z konzultačních dnů Ministerstva pro místní rozvoj k pohřebnictví.

Konzultační den bude zaměřený především na zodpovězení nejčastějších dotazů, s nimiž se obce v roli vypravitelů pohřbení obrací na Ministerstvo pro místní rozvoj. Prostor bude věnován rovněž informacím o správném postupu při sjednávání pohřbení u pohřební služby a problematice následného ukládání urn na hřbitov, či jejich vydávání pozůstalým. Účastníci se podrobně seznámí s možností nabytí nepatrného majetku po zůstaviteli včetně aktuální judikatury. Jedním z bodů pro-

gramu je i práce s digitální bránou, díky níž lze žádosti o refundování účelně vynaložených nákladů podávat elektronicky. Od „ostrého“ zprovoznění brány na sklonku minulého roku využilo tuto možnost již více než sto obcí.

Jednání se uskuteční v pondělí 14. března 2022 od 10:00 hodin formou on-line přenosu prostřednictvím systému Lifesize.

Zájemce o účast na konzultačním dni prosíme, aby své e-mailové adresy, bez nichž nebude připojení k jednání možné, zaslali do středy 9. března do 17:00 hodin na e-mail tamara.dobrovolna@mmr.cz

Převzato z webu Ministerstva pro místní rozvoj ČR

Renesance pohřbů do země díky osvědčené olomoucké radnici

Hanácká metropole bude od nynějška ve větší míře pohřbívat do země těla těch zemřelých, kterým město zajišťuje pohřbení. Rozhodli o tom dne 21. února 2022 olomoučtí radní, když vyslovili souhlas s dokumentem „Změna organizace sociálních pohřbů“.

Osamělí zemřelí, lidé bez příbuzných, přátel či osob blízkých, zkrátka všichni ti, jimž město v souladu se zákonem o pohřebnictví vypraví pohřeb, spočinou v nově upravované části pohřebiště Nová Ulice, kde vniká sekce přírodních hrobů. Prostor poskytne důstojné zázemí pro pořádání obřadů posledního rozloučení a zároveň se stane územím, kde bude možné ukládat těla zemřelých do prohloubených kopaných hrobů bez okázalých a přísně vymezených náhrobků. Jednotlivé hroby budou porostlé travou, volně splynou s okolím a jména zemřelých budou připomínat jednoduché tabulky z přírodních materiálů umístěné v okolí hrobů tak, jak tomu bývá u vsypových louček. Na tomto přírodním území se k vyhloubení hrobů nebude využívat bagr ani rypadlo, ale práce obstará šest vyškolených hrobníků, zaměstnanců Hřbitovů města Olomouce, příspěvková organizace.

Cena žehů šplhá vzhůru

Na území statutárního města Olomouce zemře ročně zhruba 35 osob, ke kterým se nepřihlásí nikdo, kdo by byl

ochoten zemřelému zajistit důstojné pohřbení. Doposud město Olomouc realizovalo sociální pohřby převážně žehem, pohřbívání do země využívalo pouze v případech, kdy to vyžadoval zákon o pohřebnictví. Od března letošního roku smluvní pohřební služba zvyšuje ceny za sociální pohřeb na částku 12 950 Kč, dalších 700 Kč se účtuje za vsyp na loučku. Celkové náklady se tak vyšplhaly 13 650 Kč. Cena žehu se blíží částce spojené s pohřbením do země. Při ukládání těla do hrobu náklady na pohřbení totiž činí 15 350 Kč. Jedná se tedy o celkové navýšení o 1 700 Kč za jeden pohřeb, cena za samotné zpopelnění se zvýšila z 1800 Kč na 2 600 Kč.

Tradice i nový trend

Podle sdělení Ladislava Šnevajse, ředitele Hřbitovů města Olomouce, klienti Charity mají zájem se těchto sociálních pohřbů účastnit a přispět k naplnění smyslu zákona o „vykonání důstojného pohřbu“. Pokud někdo, například klient Charity, prokazatelně předem deklaruje, jakým způsobem chce být pohřben (kremace nebo v rakvi do hrobu) bude toto „poslední přání“ odborem sociálních věcí města respektováno. Dále se může jednat o klienty opatrovnického oddělení, nebo klienty Azylového domu, u kterých toto vyjádření vůle o způsobu pohřbu lze získat.

V této souvislosti je dobré připomenout, že obliba pohřbů do země se zvyšuje nejen kvůli rostoucím cenám žehů a návratu k místním tradicím, ale i díky málo prošlapané cestě tzv. zeleného pohřbívání.

První ucelená studie o soudobém pohřebnictví

Kniha renomované socioložky Olgy Nešporové nazvaná jednoduše *Funerary Practices in the Czech Republic* představuje první ucelenou studii o českých pohřebních zvyklostech, která byla vydána v angličtině. Podává zevrubný popis historického vývoje pohřebních tradic a zvyků v českých zemích od počátku 20. století do současnosti. Kniha osloví multidisciplinární publikum, včetně těch, kteří se zabývají kulturní antropologií, historií, sociologií a architekturou. Česká pohřební praxe se dnes vyznačuje velmi vysokou mírou kremace, převahou sekulárních pohřbů a rostoucí oblibou kremace bez pohřebního obřadu. Tato kniha kombinuje zkoumání dlouhodobého vývoje i nedávných změn a zasazuje tyto současné praktiky do širšího historického kontextu a poukazuje na složité náboženské, politické a kulturní faktory, které pohřební tradice v průběhu času ovlivňovaly. Nešporová upozorňuje na to, do jaké míry pohřební kulturu formovalo bouřlivé politické pozadí 20. století, přičemž se zaměřuje zejména na kremační hnutí a nárůst popularity civilních pohřbů v období komunismu. Kniha zkoumá dobový právní rámec české pohřební praxe, typické pohřby, pohřební místa a pietní praktiky a nejnovější vývoj české pohřební praxe.

Název knihy: *Funerary Practices in the Czech Republic*
ISBN: 9781789731125

Převzato z webu Ministerstva pro místní rozvoj ČR

Pasport hřbitova jako evidence související s provozováním veřejného pohřebiště

Evidence je výslovně upravena Zákonem o pohřebnictví č. 256/2001 Sb.

Provozovatel pohřebiště je povinen dle § 20 písm. c) Zákona o pohřebnictví č. 256/2001 Sb. vést evidenci související s provozováním veřejného pohřebiště.

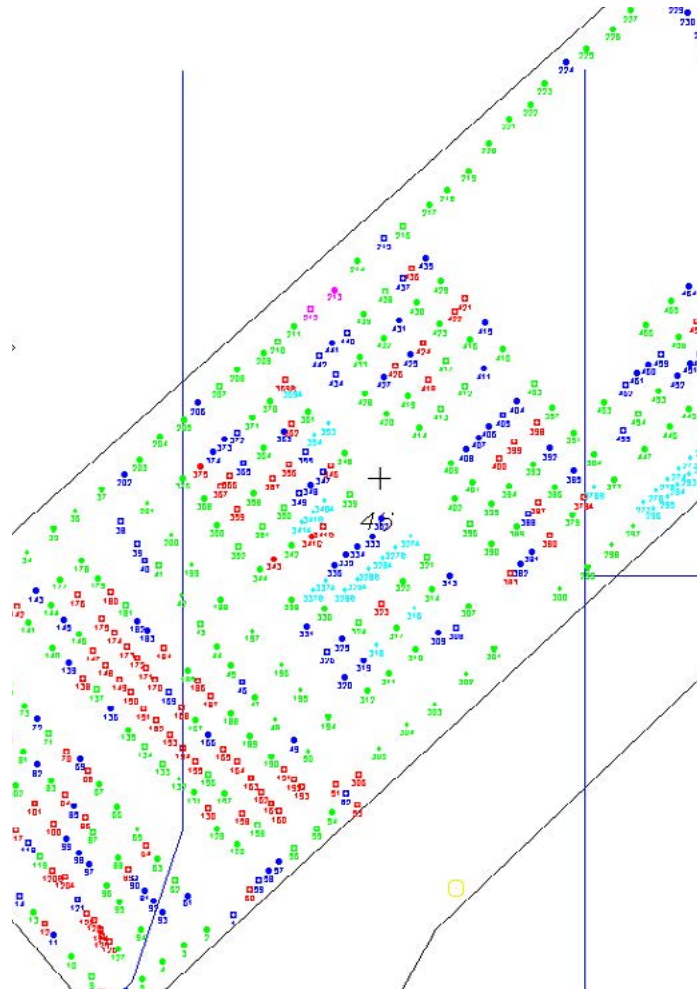
Evidence související s provozováním pohřebiště obsahuje následující údaje:

- a) jméno, příjmení zemřelých, jejichž lidské ostatky jsou na pohřebišti uloženy,
 - b) místo a datum jejich narození a úmrtí,
 - c) údaje o jiných lidských pozůstatcích,
 - d) datum uložení lidských pozůstatků na pohřebiště včetně jejich exhumace, určení hrobového místa, hloubky pohřbení, druhu rakve, vložky do rakve nebo transportního vaku; u lidských ostatků druh a číslo urny a v případě vsypu i místo jejich uložení,
 - e) záznam o nebezpečné nemoci, pokud lidské pozůstatky, které byly uloženy do hrobu nebo hrobky, byly touto nemocí nakaženy,
 - f) jméno, příjmení, adresu místa trvalého pobytu a datum narození nájemce hrobového místa, jde-li o fyzickou osobu, nebo obchodní firmu, sídlo a identifikační číslo osoby nájemce hrobového místa, jde-li o právnickou osobu,
 - g) datum uzavření nájemní smlouvy a dobu trvání závazku včetně údajů o změně smlouvy,
 - h) údaje o hrobce, náhrobku a hrobovém zařízení daného hrobového místa, včetně údajů o vlastníkovi, pokud je znám,
- a další

Evidence související s provozováním pohřebiště podle § 20 písm. c) musí být vedena průkazně, pravdivě a čitelně ve formě svázané knihy. Zápisy se provádějí bez zbytečného odkladu.

Omni Cimiterium z.s.

Pasportizace hřbitovů

Hřbitovy jako svědkové dějin, jako místo pro živé i mrtvé

Naší snahou a smyslem naší činnosti a služeb je vrátit důstojnou podobu opuštěným nebo zničeným hřbitovům, pomoci vlastníkům a správcům s jejich obnovou nebo údržbou. Péče o hřbitovy dnes zahrnuje poměrně rozsáhlou agendu, s jejíž realizací můžeme pomoci.

Hřbitovy v dnešním světě jsou nedílnou součástí historického a kulturního dědictví každé země. Jsou to místa kolektivní paměti společnosti, místa, kde mohou lidé vzpomínat na minulost. Místa, která představují způsob života společnosti a její vztah k hodnotám, které zanechaly předchozí generace. Jsou prostorem, kde se setkává minulost a přítomnost, místem, kde doslova kráčí dějiny a kde se zastavily. Hřbitovy nejsou jen místem, kde leží mrtví. Je to místo pro vzpomínky, emoce, prostor ticha a klidu. Jsou to místa, kde každý jednou byl a je pravděpodobné, že se tam také jednou uloží.

Omni Cimiterium z.s.

Naše služby:

Pasportizace hřbitova

Projektové a dotační poradenství v oblasti hřbitovních areálů

Architektonické studie a projekční činnost

Návrhy na revitalizaci hřbitova

Údržba a správa hřbitovních areálů

Kontakt:

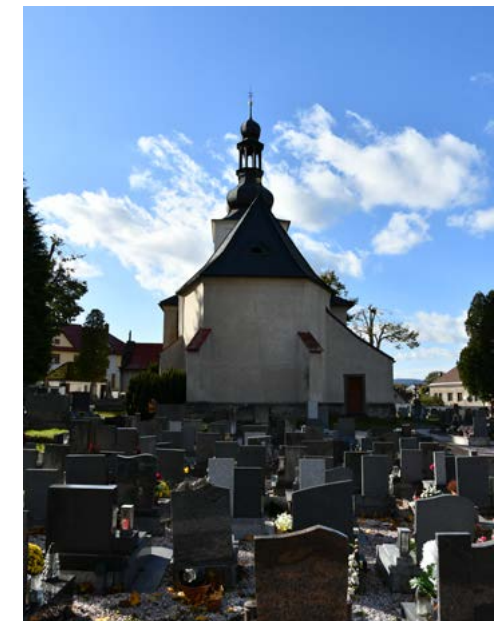
Email: info@omnicim.cz

Web: <http://omnicim.cz>

Tel: +420 734 780 928

Pasport hřbitova je základním nástrojem správce hřbitova pro efektivní správu hřbitova.

Projekt „Dokumentace hřbitovů na území Libereckého kraje“ zdokumentoval stav 330 hřbitovů v kraji

Projekt spolku Omnium Nord byl zaměřen především na dokumentaci stavu hřbitovů Libereckého kraje, zejména pak z pohledu uchování tohoto specifického segmentu kulturního dědictví v ČR.

Na území Libereckého kraje bylo zdokumentováno 330 hřbitovů o celkové ploše 1,44 mil. m², od hřbitovů funkčních, udržovaných, přes hřbitovy zcela zarostlé, zničené, zapomenuté až po hřbitovy zrušené a zaniklé. Dokumentace se týkala jak stavu plochy hřbitovů, vybavení, stavu hřbitovních budov až po náležitosti vyplývající ze zákona o pohřebnictví.

Projekt se cíleně zaměřil i na dokumentaci starých německých hrobů jako připomínky německých obyvatel kraje

odsunutých po roce 1945. Na hřbitovech na území Libereckého kraje bylo fotograficky zdokumentováno a zaevidováno celkem 10.052 německých hrobů, tj. průměrně 62 německých hrobů na jeden hřbitov v Libereckém kraji. Jejich stav je velké většině možné označit za havarijní, zčásti vlivem dlouhodobou neúdržbou, zčásti i díky vandalství. Žádnou výjimkou nejsou hroby vykradené, otevřené a zcela rozbité, ale stejně tak hřbitovy, které byly německých hrobů zbaveny zcela.

Zaevidovány byly i hřbitovy ve velmi havarijním stavu, s pozůstatky náhrobků a zbytků mnohdy i otevřených hrobek. V okres Česká Lípa jde např. o pozůstatky hřbitova Častolovice, Lada u České Lípy, Hostíkovice, Horní a Dolní

Světlá, Taneček, Lindava u kostela, či zlikvidovaný hřbitov u obce Naděje. V okrese Liberec byly dohledány zbytky náhrobků v místní části Liberce Starý Harcov, zcela zničený hřbitov nedaleko obce Postřelná, pozůstatky náhrobků u obce Panenská Hůrka, nebo velké množství zdevastovaných náhrobků a hrobek u obce Srbská. V okrese Jablonec nad Nisou je velmi špatném stavu zbytek hřbitova v Jindřichově nad Nisou, nebo hřbitov u obce Karlov, v obci Rádlo, či zcela zdevastovaný hřbitov v Loučné nad Nisou. V okrese Semily je to např. bývalý hřbitov v okolí hřbitovní kaple u kostela sv. Stanislava v Loukové.

Projekt byl realizován s podporou Rady vlády pro národnostní menšiny v rámci programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků Úřadu vlády České republiky – rady vlády pro národnostní menšiny.

Projekt byl realizován spolkem Omnium Nord z.s. v průběhu roku 2021.

Výsledky dokumentace vč. analytických výstupů jsou k dispozici v digitální podobě na adrese - www.cimiterium.cz

Hřbitovy ztrácejí historii. Poslední pouta krajanů s otčinou válcuji krumpáče

Je to prostě k pláči, všechno zmizí a z té staré krásy nezůstane vůbec nic,“ říká Chomutovanka Irena Procházková a rozhlíží se po staré části městského hřbitova v Chomutově. Ještě před deseti lety tu byly doslova aleje černých žulových a mramorových pomníků nesoucích jména obyvatel města, kteří zde žili a umírali v předválečných dobách.

Historických náhrobků tu ale dnes z původního množství najdeme minimum, většina zbývajících má na sobě navíc přilepený papírek, který informuje o tom, že hrob není zaplacený.

„Pak ho prostě zničí a prodají dál. Historické hroby nahrazuje megalomanská moderna s plastem, barevnými umělými květy a před pár lety tu dokonce vyrostla nad jedním hrobem i načas pergola,“ pokračuje Irena Procházková.

Na chomutovském hřbitově dochází k tomu, co můžeme sledovat v celém bývalém česko-německém pohraničí. Ať už na severu Čech nebo ve Slezsku. Původní obyvatelstvo, ponejvíc německé národnosti, po květnu 1945 ztratilo kontakty s Československem a tím i s posledními místy odpočinku jejich předků.

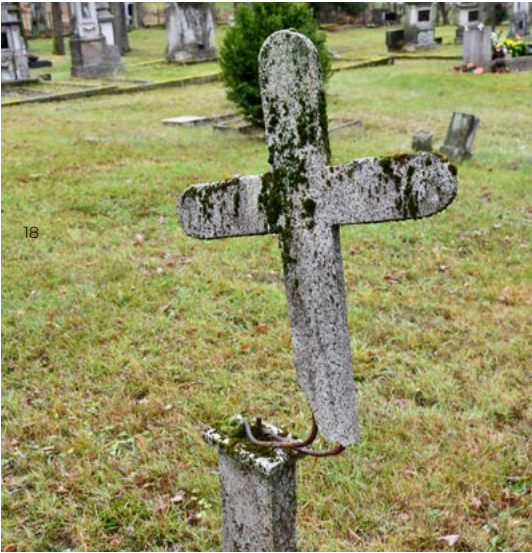

Ačkoli péči o hroby původního obyvatelstva řeší a papírově zajišťuje mezinárodní česko-německá Smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci z roku 1992 i ministerská příručka pro samosprávy, realita vypadá většinou jinak.

Po revoluci našli původní majitelé hroby zplundrované, překryté českým hrobem nebo se informace o jejich existenci dál nepřenesla a nedošlo k platbě za nájem. Města a obce pak stojí před rozhodnutím, co s nimi udělat dál.

„Některé hřbitovy začaly mizet ještě v emocích po válce. Některá města chápou hroby jako památky a zachovávají je. Jiná náhrobky ruší, pak je soustředí podél hřbitovní zdi nebo pro ně vznikají lapidária. Někde ale bez náhrady mizí a města místa pronajímají dál nebo udržují volnou travnatou plochu,“ popisuje Jakub Děd ze spolku Omnium, který se zanikajícím hřbitovům věnuje po badatelské i záchranářské stránce.

Roční lhůta vypršela

Otazník aktuálně visí třeba nad nevyužívaným hřbitovem v Chomýži u Krnova, jehož původ sahá do 18. století. V současné době není jediné místo v pronájmu, město proto loni vyhlásilo roční lhůtu na vyzvednutí náhrobků a desek. Lhůta vypršela letos v srpnu a dle sdělení města nikdo na výzvu nereagoval. Jak bude Krnov postupovat se uvidí v dalších měsících.

„Pomníky zatím zůstávají na svém místě, v současné době město zvažuje možnosti, jak na hřbitově zajistit údržbu a opravy, aby místo odpočinku dřívějších obyvatel Chomýže bylo důstojné,“ přibližuje mluvčí Krnova Dita Círová.

Památkáři by si přáli, aby se umělecky a historicky hodnotné náhrobky přesunuly do kaple nebo městského muzea. Ostatní kamenné části by měly z místa zmizet a ustoupit terénním úpravám. Původní obyvatele by připomněla informační tabule. Hřbitov v Chomýži je podle koncepce města záložním pohřebišťem pro chvíli, kdy ten městský nebude kapacitně stačit.

Záchrany se naopak dočká zničený hřbitov v Chabařovicích na Ústecku. Město do něho hodlá investovat. „Zajímavých hrobových míst tu máme spoustu. Nejedná se jen o hroby odsunutých obyvatel, ale i místa posledního odpočinku farářů nebo hraběnky, která proslula péčí o opuštěné děti. Rozhodli jsme se je zachovat,“ popisuje Josef Kusebauch, starosta Chabařovic. Třicet nejzachovalejších hrobů město opraví, torza a rozpadlé náhrobky se pak z hřbitova přesunou pryč. Ostatky pod nimi uloží do městské hrobky.

Záchrana zdevastovaného hřbitova

Jak ale starosta připouští, záchrana zdevastovaného hřbitova i kvůli finanční náročnosti nebyla automatická věc. Město přesvědčil zájem lidí a zejména iniciativa jednotlivce. Na začátku se totiž do oprav pustil potomek českých Němců Karel Prošek, který devalvací posledních míst odpočinku sledoval od dětství. Hrob jeho praprababičky s tělem pohřbeným do země překryl cizí urnový, další rodinná místa zničila zlovůle.

„Na německy popsané náhrobky častěji útočí vandalové. V Chabařovicích taky téměř nezůstal žádný hrob s křížem, všechno ulámáno,“ popisuje. Stav hrobů ho šokoval a postupně na vlastní náklady opravil v Chabařovicích dvanáct hrobů, na mnoha dalších s otcem provedli drobné úpravy, třeba přišroubování spadlých desek.

Jak sám přiznává, byla to trochu partyzánská činnost, nikoho se na nic neptal. „Snažím se zachránit alespoň hroby významných občanů města nebo umělecky zajímavé hroby. To je myslím také cesta, o kterou by se měla pokusit každá obec a každé město v pohraničí. Zachovat alespoň něco z kulturního dědictví,“ popisuje svojí motivaci.

Potomky sudetských Němců stav trápí

Podle Jakuba Děda je zánik hrobů téma, které mezi potomky krajanů silně rezonuje. „Hroby jsou často to jediné a poslední, co upomíná jejich život a kořeny před vyhnáním. V podstatě se na nás s prosbou o pomoc obrací každý týden někdo,“ konstatuje. Získat hrob zpátky do vlastnictví pomáhá rodinám i Karel Proška. „Většina obcí s pronájmem po doložení příbuznosti nemá problém.

Problém bývá hlavně komunikace. Odsunutí a jejich potomci neumí česky a naši úředníci většinou zase neumí německy. Nájemní smlouvy jsou v češtině. Když s nimi na úřad nikdo česky mluvicí nezajde, často mají smůlu a odejdou s nepořízenou,“ uzavírá.

Deník.cz, Kamila Minaříková, 16.11.2021

Hřbitovy
občasník 1/2022
Praha, březen 2022
Redakce Barbora Větrovská
Fotografie Omni Cimiterium z.s.
Grafické zpracování Barbora Větrovská

Omni Cimiterium z.s.
Londýnská 254/7
120 00 Praha 2 Vinohrady
info@omnicim.cz
<http://omnicim.cz>
Tel: +420 734 780 928

